

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Kotilainen, Sofia

Title: Suomalaista kirjastohistoriaa monipuolisesti ja asiantuntevasti

Year: 2010

Version:

Please cite the original version:

Kotilainen, S. (2010). Suomalaista kirjastohistoriaa monipuolisesti ja asiantuntevasti. Agricolaan kirja-arvostelut, 30.12.2010. Retrieved from <http://agricola.utu.fi/julkaisut/kirja-arvostelut/index.php?id=1722>

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

AGRICOLAN KIRJA-ARVOSTELUT

ISSN 1796-704X

"Ele polghe Kiria quin Sica waicka henes on wehe wica"

AGRICOLA » JULKAISUT » KIRJA-ARVOSTELUT

arvostelut

lisää arvostelu

ohjeet

Suomalaista kirjastohistoriaa monipuolisesti ja asiantuntevasti

30.12.2010 Sofia Kotilainen <sofia.p.kotilainen@jyu.fi> FT, tutkijatohtori, Jyväskylän yliopiston historian ja etnologian laitos
Mäkinen, Ilkka (toim.): *Suomen yleisten kirjastojen historia*. BTJ Kustannus, 2009. 880 sivua.

Ilkka Mäkisen toimittama *Suomen yleisten kirjastojen historia* on suomalaisen kirjastohistorian perusteos. Se on kattava ja perinpohjainen tutkimus, jonka kohteeksi valitut kirjastotoiminnan historian erityisheet luotaavat onnistuneesti ja mielenkiintoisesti myös kirjastoalan tulevaa kehitystä. Teos on antoisa sukellus syvälle suomalaisen lukemisharrastuksen vaiheisiin.

Suomalaisen kansanvalistustyön menestyksen kannalta oli aikoinaan tärkeää, että joka ikiseen pitäjään saatiin perustetuksi (vähintään yksi) yleinen kirjasto. 1800-luvun puolestavälistä lähtien voimistuneet ponnistelut erityisesti maaseudun väestön ohjaamiseksi lukuharrastuksen pariin tuottivat vähitellen tulosta. Vasta 1900-luvun jälkipuoliskolla yleisiä kirjastoja ryhdyttiin maanlaajuisesti kehittämään osana hyvinvointivaltion rakennustyötä ja Suomeen syntyi todellinen yleinen kirjastolaitos. Kuten esimerkiksi Mikko Lahtisen 2010 ilmestynyt teos *Kirjastojen maa* ja sen herättämä keskustelu osoittavat, yleiset kirjastot ovat jälleen 2000-luvun alussa uudenlaisen murroksen edessä. Niiden katsotaan olevan merkittäviä toimijoita myös tulevaisuudessa, vaikka niitä on toisinaan keskusteluissa luonnehdittu myös katoavaksi kansanperinteeksi.

Suomalaisen lukutaidon ja lukemisharrastuksen historia on 2000-luvun vaihteessa noussut uudella tavalla tutkijoiden mielenkiinnon kohteeksi. Historioitsijoiden ohella esimerkiksi etnologit ja kielitieteilijät ovat kiinnostuneet kansanhimisten lukukokemuksista. Tähän tutkimussuuntaukseen tuo oivallisen lisän suomalaisen yleisen kirjastotoiminnan vaiheiden kokoaminen yksiin kansiin. Lehtori, kirjastohistorian dosentti Ilkka Mäkisen toimittama *Suomen yleisten kirjastojen historia* on varsin kattava ja perinpohjainen esitys käsittelemästään aiheesta. Toimittajan laaja-alainen tietämys kirjastohistoriasta näkyy siinä

asiantuntevassa otteessa, jolla teos on laadittu. Saatesanojen ohella hän on kirjoittanut myös puolet kirjan artikkeleista. Muina kirjoittajina on joukko aihepiiriin jo aiemmissa tutkimuksissaan monipuolisesti perehtyneitä kirjastoalan ammattilaisia.

Mäkinen määrittelee toimittamansa historiateoksen tehtäväksi yleisten kirjastojen menneisyyden vaiheiden ja kokemusten selvittämisen nykyhetken näkökulmasta, koska ne tarjoavat legitimaatiota sekä nykyhetken toiminnalle että niille tulevaisuuden ratkaisuille, joita alalla tehdään. Lähtökohta on kirjastoalan tulevaisuutta pohtivalle tutkimukselle varmasti hedelmällinen, mutta kuitenkin sillä varauksella, ettei historiaa kirjoiteta liiaksi nykyisyyden ehdoilla. Joka tapauksessa artikkelikokoelmassa esitetyt tutkimustulokset onnistuvat tarjoamaan painavia perusteita myös tulevalle keskustelulle pohdittaessa, miten suomalaisen kirjastohistorian eri vaiheissa karttuneita kokemuksia voitaisiin mahdollisimman hyvin hyödyntää myös tulevaisuuden kirjastoalalle asettamien haasteiden edessä. Teoksen artikkelit osoittavat lukijalle ennen muuta sen, miksi koko maan kattava yleisten kirjastojen verkosto on ollut merkittävä peruskivi suomalaista tieto- ja koulutusyhteiskuntaa rakennettaessa.

Lähes 900-sivuinen kirjastohistoria jakautuu rakenteeltaan kahteen osaan. Teoksen alkujakso noudattaa perinteistä kronologista lähestymistapaa suomalaisen kirjastolaitoksen historiaan. Artikkelit tarkastelevat kirjastotoimintaa pitkällä aikavälillä, 1800-luvun varhaisista kansankirjastoista 1900-luvun lopun kaikille kansalaisille tarkoitettuihin tietokeskuksiin. Kronologiaa rytmittävät lainsäädännön kehityksen ohella valtioiden rajojen muutokset ja sotien vaikutukset kirjastojen toimintaan. Teos pohjautuu vuonna 1999 ilmestyneeseen artikkelikokoelmaan Kirjastojen vuosisata, jonka Ilkka Mäkinen on myös toimittanut. *Suomen yleisten kirjastojen historia* -teoksen kirjoittajat ovat kuitenkin muokanneet ja laajentaneet aiempaa tekstiään, lukuun ottamatta Eija Eskolan ja 2002 edesmenneen Ilmi Järvelinin artikkeleita, jotka on julkaistu uudelleen lähes sellaisinaan. Osa Mäkisen osuudesta, samoin kuin Pirjo Vatasen artikkeli kirjan ensimmäisessä osassa, perustuu voimakkaasti kirjoittajansa aiemmin julkaistuun väitöskirjaan. Tästä huolimatta 2009 ilmestynyt teos muodostaa oman itsenäisen kokonaisuutensa ja on myös sisältönsä puolesta painava tietopaketti suomalaisen kirjastolaitoksen monimuotoisesta historiasta.

Kirjan jälkimmäinen osa lähestyy yleisten kirjastojen historiaa tarkastellen valittuja aspekteja, kuten kirjastotiloja ja -rakennuksia sekä kirjastoalan koulutusta. Esimerkiksi Jarmo Saarti käsittelee artikkelissaan Seinätön kirjasto ansiokkaasti sitä, kuinka tieto- ja viestintätekniiikan nopea kehitys 1900-luvun viime vuosikymmeninä loi aivan uudenlaisia mahdollisuuksia perinteisten kirjastoverkkojen toiminnalle. Kari Elorannan artikkeli taustoittaa suomalaisen musiikkikirjaston historiaa ja pohdiskelee, kuinka kattavasti yleinen musiikkikirjasto on eri aikoina kyennyt vastaamaan koko asiakaskunnan tarpeisiin. Luonnollisestikaan kaikkia kirjastotoiminnan erityisalueita ei ole ollut mahdollista mahduttaa yksien kansien väliin. Silti tähän artikkelikokoelmaan valitut aihepiirit luotaavat mielenkiintoisesti myös kirjastoalan tulevaa kehitystä. Lisäksi nämä erityisteemat rikastuttavat alkuosan voimakkaammin kronologista näkökulmaa.

Tekstin tyyli on kauttaaltaan sujuvaa ja kieli hyvää. Suomalaisen historian tutkimuksen vakiintuneiden käytäntöjen mukainen ala- tai loppuviitteiden käyttö olisi varmastikin tuonut tekstiin vielä lisää luettavuutta kirjallisuusviitteiden osalta. Lisäksi olisi hyödyllistä, mikäli myös alkuperäislähteiden käyttö kävisi ilmi viitemerkinnöistä yhtenäisellä tavalla kautta koko teoksen. Nyt lukijalle saattaa jäädä se kuva, että osa artikkeleista perustuu pelkästään aiemman tutkimuskirjallisuuden varaan (vaikkakin merkittävilta osin kirjoittajien itsensä aiempiin tutkimuksiin). Useat sitaatit osoittavat kuitenkin, että lähteenä on käytetty myös esimerkiksi tutkittavan ajan sanomalehdistöä. Kirjan runsas ja huolella valittu kuvitus elävöittää tekstiä ja tuo esille keskeisten kirjastoalan toimijoiden ohella myös kirjastojen

tiloja, työntekijöitä ja asiakkaita. Erittäin kiinnostavia ovat myös oman aikansa kirjastoalan vaikuttajien pienoiselämäkerrat, jotka sijoittuvat teoksen alkuosan artikkelitekstien lomaan.

Vaikka kirja on kokonaisuutena monipuolinen, jää lukija kaipaamaan vielä syvempää mikrotason näkökulmaa paikallisiin kirjastoihin – nimenomaan niihin maaseudun vaatimattomampiin ja rajallisin resurssein toimineisiin lainakirjastoihin, joita valtaosa suomalaisista yleisistä kirjastoista oli aina 1900-luvun puoliväliin saakka. Kuten Ilkka Mäkinen itse toteaa: jokaisesta kirjastosta ja kirjastotoiminnan osa-alueesta tulisi kirjoittaa oma historiansa. Totta onkin, että tämän koko maan kattavan historian ilmestymisen jälkeen erityyppisten suomalaisten yleisten kirjastojen tarkempi tutkimus auttaisi näkemään lähemmin kirjastotoiminnan arjen moninaisuuden sekä sen, kuinka hyvin kirjastovaikuttajien ja lainsäätäjien ajatukset toteutuivat paikallistasolla kirjastotoiminnan murrosvaiheissa. Toivoa sopii, että *Suomen yleisten kirjastojen historia* saa tulevana vuosikymmeninä rinnalleen lisää paikallistason kirjastotoimintaan keskittyviä tutkimuksia, jolloin maan kirjastohistorian tuntemus entisestään vahvistuisi.

Ilkka Mäkisen toimittama historiateos piirtää suomalaisesta kirjastotyöstä kuvan pitkäjänteisenä, mutta silti ajan vaatimukseen sopeutuneena toimintana, jonka tavoitteena on alkuvaiheista saakka ollut tarjota luettavaa mahdollisimman laajoille väestökerroksille. Artikkelikokoelmaa on valmisteltu huolella ja ajan kanssa, ja lopputuloksena onkin syntynyt kotimaisen kirjastohistorian perusteos. Kaiken kaikkiaan *Suomen yleisten kirjastojen historia* on antoisa sukellus syvälle suomalaisen lukemisharrastuksen historiaan ja sellaisenaan ehdottomasti tutustumisen arvoinen teos paitsi kirjastoissa työskenteleville ja niiden historiasta kiinnostuneille, myös kaikille lukemisesta ja hyvistä kirjoista pitävälle.

Suosittele muille:

Suosittele

6

Twiiittaa

0

Kommentit:

Ei kommentteja

Kaikki kentät ovat pakollisia. Ainoastaan omalla nimellä lähetetyt kommentit julkaistaan. Sähköpostiosoitetta ei julkaista.

Nimi

Sähköposti

Kommentti

Mitä on seitsemän ynnä kaksi?